

Биљана Стикић

Независни истраживач, Нови Сад
biljanasarastikic@gmail.com

Бранкица Марковић

Институт за српски језик САНУ, Београд
brankicama@gmail.com

Biljana Stikić

Independent researcher, Novi Sad
biljanasarastikic@gmail.com

Brankica Marković

Institut for Serbian Language of the SASA, Belgrade
brankicama@gmail.com

ЛИНГВИСТИЧКА РЕЦЕПЦИЈА ФРАНЦУСКЕ МОДЕ
НАКОН ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА:
НОВИ КОМПАРАТИВНИ ХРОМАТСКИ СПЕКТАР
У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

LINGUISTIC RECEPTION OF FRENCH FASHION
AFTER THE FIRST WORLD WAR:
A NEW COMPARATIVE CHROMATIC SPECTRUM
IN THE SERBIAN LANGUAGE

Полазећи у истраживању од Бартових специфичних функција дескрипције моде, као и од констатације о трострукој функцији боје, у овом раду је анализирана лингвистичка рецепција француске моде у српском језику током прве деценије међуратног периода. Корпус истраживања чине дескриптивни сегменти текстова објављених у часопису *Жена и Свети* (1925–1928), којем је придружен и један контролни корпус текстова из париског модног журнала *Femina*. Предмет анализе представља лексика боја као француских позајмљеница, чије се интегрисање у српски језик одвијало управо у поменутом периоду. Анализа ексцерпираних примера подразумевала је компаративни приступ на три нивоа: 1) екстерна опсервација фонолошко-морфолошке адаптације, 2) преводна решења и 3) трансфер компаративних образаца боја.

Кључне речи: боје, лексика, модни журнал, српски, француски.

Starting in the research from Barthes's specific functions of fashion description, as well as from the statement about the triple function of colour, this paper analyzes the

linguistic reception of French fashion in the Serbian language during the first decade of the interwar period. The corpus of research consists of descriptive segments of texts published in the journal of *Žena i Svet* (1925–1928), which was joined by a control corpus of texts from the Parisian fashion magazine *Femina*. The subject of the analysis is the vocabulary of colours as French loanwords, whose integration into the Serbian language took place in the mentioned period. The analysis of excerpted examples included a comparative approach on three levels: 1) external observation of phonological-morphological adaptation, 2) translation solutions and 3) transfer of comparative colour patterns.

Keywords: colours, lexis, fashion magazine, Serbian, French.

1. Уводна разматрања

Послератне године у новој државној заједници — Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца представљају раздобље интензивних активности француске културне дипломатије на Балкану, током којег су француски језик и култура такође допирали и до мањих српских варошица, захваљујући претежно „нашим Французима“ који су, након повратка из ратног избеглиштва у Француској, учествовали у раду локалних клубова српско-француског пријатељства. Тада је француски предаван у свим општим средњим школама као први страни језик, што је подразумевало и заступљеност различитих сегмената француске културе (Stikić 2015; Стикић 2016). Осим оваквог, школског приступа, ограниченог државним образовним контекстом, одређени аспекти француске културе су континуирано презентовани и знатно широј популацији. Сматран још у XVII веку „светиоником елеганције“, Париз је током међуратног периода стекао репутацију „диктатора моде“, којег је са дивљењем следио цео свет. То је био случај и у Краљевини СХС. Тадашњи француски стил одевања и париска висока мода су, осим на двору, нарочито праћени и подражавани у београдским модним салонима, али и посредством страних модних журнала, међу којима је омиљени био париски часопис *Femina* (Поповић 2000: 19, 56, 81). Оваквим токовима се убрзо придружио специјализовани београдски месечни часопис *Жена и Свет* (1925–1941), који је био усмерен ка просвећивању и еманципацији југословенских жена. Осим дугачког низа термина, очигледно преузетих из француског језика модне индустрије (називи тканина, одевних предмета, модних детаља, кројева), садржаје посвећене презентовању модела карактерисала је и дескрипција боја тканина. С обзиром на њихове називе у тадашњем српском језику, реч је о лексемама које су, чини се, *ad hoc* позајмљене из француског језика, пошто су претходно ушле у процес интегрисања и адаптације, што је представљало већ устаљени поступак и у контакту са другим страним језицима, којим се богатио речнички фонд (Krstić 2005). Осим лексичког позајмљивања, регистровани су и бројни примери превођења посредством поредбених конструкција, које су истовремено представљале трансфер компаративних парадигми, с обзиром на визуелну перцепцију окружења.

Савремена проучавања модног дискурса, терминологије и позајмљеница у различитим језицима нису ретка, а повремено су и предмет анализе

у оквиру докторских дисертација, као што је то нпр. случај у истраживању српског, енглеског и чешког језика (Petrov 2015). То се једнако односи и на придеве са значењем боја (Lazarević 2013). Као феномен у култури и науци о француском језику, *боја* је 1978. године издигнута на пиједестал, с обзиром на чињеницу да је тада објављено монументално дело *Voir et nommer les couleurs* (као резултат пројекта реализованог у Лабораторији за етнологију и компаративну социологију Универзитета Париз X), чија је тема била именовање боја, проучавање културне променљивости терминологија и питање њихове свеобухватности (Calame-Griaule 1979). Данас је *боја*, можда још детаљније, протумачена у радовима француског лексикографа и специјалисте за лексику боја Ани Молар-Дефур, која је објавила неколико речника појединих боја (Mollard-Desfour 2008). Савремена и мање обимна компаративно-контрастивна проучавања су доста спорадична, али су свакако релевантна: морфосинтаксичке разлике у домену боја у француском и корејском језику (Choi-Jonin 2005), анализа семантичке структуре придева којима се означавају боје у казашком и француском језику (Zagidullina 2021) или пак боје у фразеологији српског и француског језика (Drobnjak — Gudurić 2012). Када је реч о периоду између два светска рата, анализа лексике и семантике боја у француском језику није, чини се, уопште била у фокусу лингвиста, осим у домену књижевне стилистике. Тако је, на пример, анализирано значење боја у делима Камија Лемонјеа (C. Lemonnier), аутора бројних публикација о сликарству, чија је јединственост стила била изненађујућа (Glaser 1934), док је компарација, као стилска фигура, заузимала почасно место у целини његове стилистике (Landau 1937). Што се тиче релевантних радова домаћих аутора објављених у међуратном периоду, најдаље се стигло до *Речника галицизама* (Милићевић 1931), у којем су приказани изрази својствени француском језику.

Поред ових прилога који се тичу компаративних анализа назива за боје у француском и неком другом језику, постоје и радови, чији је фокус био на поређењу назива за боје у српском и неком другом страном језику. Тако се Едита Андрић у својим радовима бавила компаративном анализом назива за боје у мађарском и српском језику (Andrić 2013; 2015; 2016), Ивана Смаилагић анализом назива за боје у шведском и српском језику (Смаилагић 2013), Људмила Поповић компаративним проучавањем назива за боје у руском, украјинском и српском језику (Поповић 1991; 1992), Јелена Ратковић-Стевовић анализом употребе назива за жуту боју у енглеским и српским фразеологизмима (Ратковић-Стевовић 2011) итд.

У српском језику овом проблематиком, између осталих, бавили су се: Милка Ивић, Људмила Поповић, Борис Хлебец и Мато Пижурица. М. Ивић, у оквиру поглавља — О називима боја, у својој монографији *О зеленом коњу: нови лингвистички огледи* (Ивић 1995: 7–101) говори, кроз четири посебна рада, о разликовању људи по боји, затим о глаголским изведеницама од назива „људских боја“, о генези плаве боје у српском језику и о конструкцијама *зелени коњ* и *зелена сабља*. И у наредним двома монографија-

ма наставила је да се бави овим питањима. Тако у књизи *Лингвистички огледи, ири*, у оквиру првог поглавља — Боје у језику, расправља о новим сазнањима о изразима *илав* и *модар*, затим говори о Хомеровом *ајдопа ојвоу* и српском *рујно вино* и о белом као културолошком проблему (Ивић 2000: 7–52), док у монографији *Ред речи: лингвистички огледи, чеири* има један рад под називом *О мейафоричним екстензијама назива боја* (Ивић 2002: 34–44). Љ. Поповић се, поред поменутих радова (в. у претходном пасусу), бавила и питањима стереотипичности и прототипичности у концептуализацији боја (Поповић 2008; 2012). Б. Хлебџ је пажњу посветио називима за боје у Вуковом *Српском рјечнику* (Хлебџ 1988) и изведеницама од придева у значењу боја (Хлебџ 1998), док се М. Пижурџ бавио анализом боја у зоонимији (Пижурица 1977). Овде се могу додати и радови посвећени проучавању назива за боје у одређеним дијалектима (Јанковић — Станић 2012; Станић 2016) и појединим дијалекатским речницима (Илић 2009; Станић — Јанковић 2011) и др.

2. Проблематика рада, циљ, теоријски оквир, методологија и корпус

Као што смо то већ нагостили у самом уводу, истраживање је фокусирано на лексеме којима су именоване различите нијансе боја у дескриптивним сегментима текстова из часописа *Жена и Свети*, које су уочене као француске позајмљенице у фази интегрисања у српски језик модног дискурса. У анализи је примењен компаративни метод на ексцерпираним примерима датим у контексту, дакле у најужем контексту, а циљеви рада су следећи: 1) да се прикажу и анализирају поступци фонолошке и морфолошке адаптације (екстерна опсервација), затим 2) да се анализирају преводна решења аутора дата у дескриптивним сегментима, као и 3) да се сасвим укратко класификују и анализирају области егзистенције, као инспирација визуелне перцепције приликом поређења нијанси боја, чијим је трансфером из француског обогаћен лексичко-стилистички фонд тадашњег српског језика.

Почетни теоријски оквир представљају размишљања Ролана Барта, француског филозофа, књижевног критичара и семиотичара, о томе да мода и књижевност имају *дескрипцију* као заједнички поступак, чији је циљ да се неки предмет трансформише у језик. За разлику од књижевности, функције дескрипције моде су редуковане, јер не дају сам предмет. Дакле, информације које даје језик су, по дефиницији, оне које фотографија или цртеж не могу да пренесу. У вези са тим, Барт је дефинисао неколико специфичних функција језика приликом „писања“ одевног предмета. Најпре је то имобилисање перцепције на неки од нивоа разумљивости, чиме језик, за разлику од перцепције слике, укида слободу избора нивоа и фиксира ниво читања на тканину или аксесоар. Затим је реч о сазнању, односно о дидактичкој функцији језика која открива невидљиво, оно што сликовна

представа не даје или лоше или нејасно приказује. Такође, постоји функција емфазе, односно истицања и указивања на неки фрагмент, за разлику од фотографије код које ниједан део није привилегован (Barthes 1967: 23–26). У проучавању је узета у обзир и констатација да боје имају три основне функције: симболичко-концептуалну, субјективистичко-психолошку и објективистичко-физикалистичку (Drobnjak — Gudurić 2012) на основу које се боје сматрају природним елементима предмета спољашњег света. Осим перцепције облика, боја игра веома важну улогу у доживљавању и транспоновану света, тако да постоји једна дубља повезаност боја и човековог духовног и социјалног живота (Petrović 1986). С обзиром на то да садржаји корпусног часописа знатним делом одражавају карактеристике модног журнала, реч је, такође, о домену културне антропологије у оквиру које је разликовање *језика* и *говора* (фр. *langue* *parole*), онако како је то Фердинанд де Сосир дефинисао, изражено „у разграничавању два реда стварности, идејног или замишљеног и феноменолошког или оствареног“ (Prošić-Dvornić 2006: 443).

Корпус на којем је истраживање спроведено формиран је од 48 бројева месечника *Жена и Свeћ*, југословенског часописа намењеног женској популацији, који је основан са „најискренијим смером да кроз њега наше жене [...] покажу куда тежи жена наша три удружена племена и шта њој треба и од великог и културног света ван њене постојбине“ (*Жена и Свeћ* 1925/1: 5). Садржаји временски релевантни за анализу, објављивани су током прве четири године издавања часописа (1925–1928). У датом периоду његову концепцију карактеришу две основне целине. Прву чине актуелности из земље и иностранства у области образовања, ликовне уметности, књижевности, филма и спорта. Другу, нарочито опширну целину, која подразумева садржаје изложене на двадесетак и више страница, чине црно-беле илустрације и краћи текстови из домена одевања, који су фокусирани скоро искључиво на моделе и кројеве за жене и девојке, у оквиру париских модних трендова, те у незнатној мери на област ручних радова, уређивања стамбеног простора, козметике и кулинарства. Осим црно-белих илустрација, дескриптивни сегменти представљају најважнији поступак презентације сваког модела, са прецизирањем врсте тканине, кроја и боје, као што је то случај у следећем примеру:

„Хаљина састављена од блузе и сукње. Сукња од репса зеленога као смарагд има само спреда две шупље фалде. Светер је од белог каша, са појасом од беле јеленске коже. На светеру (блузи) је инкрустирана зелена штрафта по изрезу око врата.“ (*Жена и Свeћ* 1927/6: 32)

За овакав приступ представљању модела, инспирација је вероватно пронађена у париском часопису *Femina*. Релевантни садржаји више десетина доступних бројева (укупно 107) овог модног журнала, објављених у периоду између два светска рата, укључени су у контролни корпус истраживања. Како њихов садржај није у потпуности одговорио захтевима

компаративне методе, у контролни корпус су укључени и бројеви овог часописа (укупно 79) који су објављени пре Првог светског рата. За потребе јаснијег увида у колористичку проблематику и виталност одређених лексема и конструкција формиран је и други допунски корпус од дескриптивних сегмената из домена моде, који су објављени у предратним бројевима часописа *Жена и Свети* (1938–1941).

3. Перцепиране боје света у модном дискурсу

Модне новости и журнале стизали су у Србију XIX века из иностранства, а објављивани су претежно на немачком и француском језику. Домаћа издања на српском језику појављују се на самом крају XIX и почетком прошлог века, када су београдске дневне новине *Мали журнал* и лист за забаву и поуку *Недеља* почели да доносе новости о моди и саопштавају их „правим ‘сликаним’ и ‘писаним’ модним језиком“ (Prošić-Dvornić 2010: 467). Могуће је да је у том периоду већ била уобичајена употреба придева са суфиксом *-асӣ*, којима је означавана доминантна боја у непотпуној екстензији (жоржет *сребрнасӣе* боје, капут од каша *жућкасӣе* боје, тканина *сивкасӣе* боје, церсеј бледо *илавичасӣ*). Исто тако, изгледа да је већ била устаљена употреба придева за означавање светлих и тамних тонова (*бледо* зелени креп-де-шин, *свеӣло* сиви марокен, *иасӣелно* плави жоржет, *нежна* плава боја, *бла̄а* плава боја, *ӯгасӣто* зелени муслин, *ӣамно* црвени креп-де-шин, кравата од *јак* плаве пантљике). Са покретањем новог часописа и његовим усмеравањем ка модним садржајима, који, пре Великог рата нису били предмет интересовања учесталог специјализованог домаћег издаваштва, почиње, чини се, изразита употреба нове лексике, чије се покрело, у домену назива за боје, може пронаћи у француском језику.

3.1. Фонолошко-морфолошка адапација и синтаксичке промене

Први поступак који је указао на то да се нови термини, односно називи за боје имплементирају у модни дискурс на српском језику, јесте фонолошко-ортографска адаптација. С обзиром на то да ова проблематика није раније проучавана, не може се тврдити да су одређени називи нијанси преузети из француског језика, управо током првих послератних година:¹

- 1) Креп марокен **вераманд**.
→ фр. *jabot de crêpe de Chine vert amande* [vɛRamãd]
- 2) Шешир од сатена **боа-де-роз**.
→ фр. *un pull bois de rose* [bwadəRoz]

¹ Примери на француском језику не представљају превод реченица датих на српском. Њихова функција је илустративна, ради предочавања облика позајмљеног из примарног језика. Они су ексцерпирани углавном из контролног корпуса часописа *Femina* и, делом, из речника *Nouveau Petit Robert*.

- 3) Шешир од тафта у три тона **сериз**.
→ фр. *boléro de mousseline de soie cerise* [səRiz]
- 4) Нунета и чипка плаво „**перванш**“.
→ фр. *robe en mousseline de soie pervenche* [pɛRvãʃ]
- 5) Хаљина од вуненог велура **виолет**.²
→ фр. *robe en crêpe romain violet* [vjɔlə]
- 6) Костим од вуненог штофа каша јако отворене жућкасте боје (**шамоа**).³
→ фр. *une veste chamois* [ʃamwa]
- 7) Огртач од свиленог муслина **оранж**.⁴
→ фр. *gant en daim à revers orange* [ɔRãʒ]
- 8) Хаљина од крепа **цитрон**.
→ фр. *feutre gris garni de ruban citron* [sitRɔ̃]
- 9) Фууро од жоржета љубичастог (**мов**).
→ фр. *redingote mauve* [moV]
- 10) Одело за мушкарче од авијонског платна **екри** (беличаста сура боја)
→ фр. *gilet droit en toile écru* [ekRy]
- 11) Пантљике у боји **фуксије**.⁵
→ фр. *bordure en crêpe fuchsia* [fyksja]
- 12) Ансамбл од каша суре (**беж**)⁶ боје.
→ фр. *popeline imperméable beige* [bɛʒ]
- 13) Кожа **крем*** боје.
→ фр. *maillot de bain en djersa crème* [kRɛm]
- 14) Порамак од млетачке чипке **окре**.
→ фр. *un jabot de dentelle ocrée* [ɔkRe]
- 15) Спортски ансамбл у боји **бордо***⁷ (трула вишња, бордовско вино).
→ фр. *pans en velours paysan bordeaux* [bɔRdo]
- 16) Хаљина од Ројал слеза боје **шартрез**⁸ (зеленкаста)
→ фр. *blouse en crêpe vert chartreuse* [ʃaRtrɔz]

² Виолет, прид. индекл. в. виолетан, од итал. *violetto*, фр. *violet* — који је љубичасте боје, љубичаст (Клајн — Шипка 2012: 272). Овај и остале непроменљиве придеве који су означени звездицом, бележи и Д. Станић у свом раду, сврставајући их у романизме и утврђујући „њихове аналоге са терминима сликарске технологије“ (Станић 2011: 44–45).

³ Шамоа ж, индекл., од фр. *chamois* — ..., 2. боја дивокозе, мркожута боја (Клајн — Шипка 2012: 1481).

⁴ Оранж, прид. индекл., од фр. *orange*, од ар. *nārang* — наранџаст, који је наранџасте боје (Клајн — Шипка 2012: 868).

⁵ Фуксија ж, од нлат. *fuchsia*, према немачком ботаничару Л. Фукусу (L. Fuchs) — бот. род украсних биљака америчког порекла с висећим црвеним, ружичастим или љубичастим цветовима (Клајн — Шипка 2012: 1368).

⁶ Беж, прид. индекл. од фр. *beige* — бледосмеђа боја (Клајн — Шипка 2012: 203). Овај придев, међу неколицином других, Д. Станић сврстава у европеизме „који су се из терминологије сликарства, преко употребе у свету дизајна, претежно модног, инволвирали у савремени српски језик, па их сада налазимо као уобичајене у бројним дневним и месечним часописима“ (Станић 2014: 13).

⁷ Бордо м, од фр. *bordeaux* — 1. тамноцрвена боја, боја црног вина (Клајн — Шипка 2012: 233).

⁸ Шартрџ м, од фр. *chartreuse*, према манастиру Grande Chartreuse где је најпре прављен — врста биљног ликера жуте или зелене боје (Клајн — Шипка 2012: 1483).

- 17) Тока од сатена **негр**⁹ (црначке боје).
→ фр. *velours anglais tête de nègre* [nɛgR]
- 18) Енглески велур **ампир**¹⁰ зелено.
→ фр. *robe de moire vert empire* [ãpiR]
- 19) Вечерња хаљина од **блонд**¹¹ чипке.
→ фр. *robe de dentelle blonde* [blød]
- 20) Хаљина за дине од сатена **парм** (љубичаста).
→ фр. *une robe de crêpe parme* [parm]
- 21) Креп ружичасти „**драже**“
→ фр. *robe de mousseline de soie « dragée »* [draʒɛ]
- 22) Црна хаљина са **розе***¹² крепом.
→ фр. *blouse rose* [Roz]
- 23) Креп жоржет боје **шер** (ружичасто као месо).
→ фр. *gone en mousseline chair* [ʃɛR]
- 24) Жоржет ниансе „**клер де лин**“ (месечина).
→ фр. *robe clair de lune au corsage drapé* [klɛRdølyn]
- 25) Мантил од велура у боји **виолин**.
→ фр. *robe de moire violine* [vjølin]

С друге стране, много је индикатора који указују на то да је ова врста лингвистичке рецепције знатним делом реализована почетком 20-их година прошлог века, јер су аутори дескриптивних сегмената спорадично давали (у заградама) кратка објашњења и превод или су употребљавали наводнике за називе одређених нијанси.¹³ Такви поступци представљају неке од фаза процеса интегрисања стране речи, дакле, јукстапозиција објашњења или преводе или употребу графичких средстава, којима се означава да се реч страног језика више не осећа као потпуно страни елемент у језику, а и да није потпуно интегрисана (Роровић 2005). Одсуство прве фазе интегрисања, у оквиру које се често јавља металингвистичка употреба речи и израза (нпр. „како се на француском каже, како Французи кажу“), можемо објаснити чињеницом да је читатељкама било познато да је реч о текстовима који се односе на француску моду и, према томе, да су у вези са француским језиком.

У свим наведеним примерима, позајмљенице су фонолошки и ортографски адаптиране, али ниједна није адаптирана на морфолошком нивоу,

⁹ Негро-, од шп. и порт. *negro* — црн; као први део сложенице показује да се реч односи на црнце, црначку расу (Клајн — Шипка 2012: 823).

¹⁰ Амфир м, од фр. *empire* — царство; уметнички стил у Француској почетком XIX века, у доба Наполеона, одликује се обиљем китњастих детаља и имитацијом римске уметности из доба царева (Клајн — Шипка 2012: 112).

¹¹ Блџнд, прид. индекл. од нем. *blond*, фр. *blond* — који има плаву косу, плавокок (Клајн — Шипка 2012: 227).

¹² Рџза, прид. индекл. од фр. *rosa* — ружа, од лат. *rosa* — који је боје руже, ружичаст; рџзе = рџза (в.) (Клајн — Шипка 2012: 1091).

¹³ Не може се, наравно, искључити могућност да употреба наводника представља, у одређеним случајевима, трансфер из примарног језика, као што је то случај у примеру 21).

осим у примеру 11) *фуксија*, тако да је реч о компромисним репликама (Drobnjak 2011). Таква неадаптираност, тј. употреба непроменљивих придева, представља „иновацију у морфолошком систему“ српског језика (Porović 2005: 85), а такви придеви чине посебну семантичко-морфолошку групу лексема. При томе, треба истаћи и запажање да је извесни утицај извршио примарни језик. Наиме, само неколико придева је променљиво у роду (*violet, écru, ocré, blond*), од којих два праве диференцијацију и на фонолошком нивоу (*violet/te, blond/e*). Поред тога, многи придеви су сасвим непроменљиви; они су, уствари, адјективизирани именице (*citron, orange, cerise, pervenche, chamois, parme, bois de rose, vert amande, vert chartreuse, vert empire, dragée*). Могуће је, или је, пак сасвим вероватно, да је ова морфолошка ситуација условила промене на синтаксичком нивоу српског језика, јер је већина позајмљених придева постпонирана у односу на именицу (*свилени муслин оранж, сајџен њарм, креј џијџрон*).¹⁴ У сваком случају, синтаксичка атрибутивна функција ових синкретичких лексичких јединица јасно указује на њихову адјективну природу, које, дакле, у зависности од синтаксичке позиције и облика могу имати морфолошки статус именице или непроменљивог придева. Тако, на пример, у реченицама *Хаљина од вуненог велура виолет* и *Ансамбл од каша суре (беж) боје*, граматичко значење непроменљивих придева транспонују именице које ти придеви одређују у атрибутивној функцији, док је у реченици *Сиорџски ансамбл у боји борго*, као и у другим примерима са предлошко-падежним конструкцијама у *боји/боје + Ген.*, реч о именицама са колористичком функцијом елидираног поређења (у боји — као што је боја бордо тј. труле вишње).

3.2. Преводна решења

Осим фонолошке адаптације, многи придеви француског језика са значењем боје, тј. нијансе су преведени или је уз позајмљеницу приказан и јукстапозиционирани превод, а ређе се јавља и додатно тумачење. Следећи примери представљају тек незнатан број у дугачком низу споменутих поступака:

- 1) Хаљина од плисиране пане у боји **печеног хлеба** („pain brûlé“).
Прсник од жоржета у боји **осушене руже** (rose séchée).
Ансамбл од каша у боји **увелог листа**.
→ Burella feuille morte

¹⁴ Један број придева који се појављују у примерима под 3.1. М. Николић, говорећи о непроменљивим придевима у српском језику, сврстава у *европеизме*, а у оквиру њих у *романизме* (*виолет, оранж, беж, крем, бордо, блонд, розе*). Поред њих, говори и о *оријентализмима* (непроменљивим придевима из оријенталних језика), који су у наш језик дошли из турског или преко турског. Даље истиче како њихов статус у нашем језику није исти; да су *оријентализми* најчешће регионално обележени или архаични, док се *европеизми* (англицизми, германизми и романизми) везују за језик образованих слојева и урбану средину (Николић 1996: 43–45).

- Тафт/тока у боји **лешника**.
 → buranic noisette
 Мантил у боји модрог **патлицана** („обержин“).
 → moire aubergine
 Мантил од свиленог сомота у боји **поморанце**.
 → lin orange
- 2) Ансамбл од каша **маслинове*** боје (олив).
 → vert olive
 Хаљина од рипса **сериз** (трешњине боје).
 → rouge cerise
 Хаљина од диакоте **кестењаве***¹⁵ (мрко-риђе) боје.
 → dentelle chatain
 Хаљина од свиленог платна **слезове*** (ружичасто-љубичасте) боје.
 → redingote mauve
- 3) Хаљина од резекле зелене као **врба**.
 → vert saule
 Вечерња хаљина црвена као **каранфил**.
 → œillet rouge
 Капут сиве боје (као **миш**).
 → gris souris
 Ансамбл („компле“) од креп-де-шина зеленог као **купус**.
 → vert chou
 Ешарпа од дивтина зеленог као **боца** (флаша).
 → vert bouteille
 Хаљиница од жутог (као **канаринка**) платна.
 → cêpe de Chine « canari »
 Костим од тафта боје плаве као **ноћ** (bleu nuit).

Наведени примери су сврстани у три групе, с обзиром на конкретно преводно решење. Прву групу карактерише употреба конструкције у *боји* + *Ген.* („у боји лешника“). Друга група примера садржи синтагму *ѝрисвој-ни ѝридев* + *боје* („слезове боје“), док трећу групу чине компаративне конструкције *ѝридев* + *као* + *именица* („зелен као купус“). Ниједна од поменутих конструкција не представља решење дато у примерима на француском језику, односно, као што се може запазити, одсуство именица *couleur*, *nuance* или поредбеног везника *comme* је устаљено («gris souris»). Међутим, треба навести чињеницу да је било покушаја упрошћених преводних решења, мада крајње ретко, и то употребом синтагми које подражавају примарни језик („бадем зелено“, „црвено махагони“).

¹⁵ Код овог и остала два примера означена звездицом, реч је о придевима који у основи имају фитоним. О овоме в. детаљније у Станић 2012: 167.

Креп сатен у боји **мандарине**. → mousseline unie mandarine
 Велурски мантил у боји **слачице** („сенфа“). →
 dentelle de laine jaune mautarde
 Ансамбл од каша у боји **цимета**. → jolie robe cannelle
 Хаљина од креп де шина у боји **шафрана**.¹⁷ → robe de crêpe safran

3.3.2. Фауна

За разлику од домена тканина и материјала, коришћених у послератној париској модној индустрији, домен нијанси боја поређених са нијансама перцепираним у свету фауне био је релативно ограничен. Појављују се пре-тежно птице, поједини сисари, инсекти и морска створења, односно делови животињског тела:

Хаљина од крепеле у боји бибера (**даброве кожице**). →
 toque en lainage vert et castor
 Шешир од тафта боје **гаврана**. → un smoking bleu corbeau
 Веста од шантнуга у боји **гундеља** (мајске бубе). →
 robe en toile de soie « hanneton »
 Шешир од топеа у боји **златне бубе (мордоре)**. → robe en marocain mordoré
 Филц у боји **корала**. → épaisseurs de teinte corail
 Мантил од отомана боје **крљушти**. → fmanteau-cape en novakasha écaille
 Ансамбл од алпаге у боји **лососа (сомон)**. → col de Georgette saumon
 Костим од чоје у боји **мишје** коже (сиво-зеленкасто). →
 robe en drap gris souris
 Хаљина у боји куваног **рака**. → bande de petites roses en satin crevette
 Од танког сатена/ креп у боји **слоноваче**. → costume de lainage ivoire

3.3.3. Природне појаве, материјали и супстанце

У овој групи назива нијанси нарочито су заступљене компарације са перцепцијом боја метала, драгог и полудрагог камења, а у знатно мањој мери са перцепцијом боја природних појава и елемената, односно сирових и прерађених супстанци:

Хаљина од жоржета у боји **пламена**. → manteau de miramat rouge flamme
 Пењоар од нибјене у боји **сумпора**. → robe de charmeuse jaune soufre
 Мантил је од сиве (као **дим**) попла. → robe en crêpe gris fumée
 Цветови су од велура у љубичастој боји (**аметист**). → rosalba améthyste
 Хаљина од вуненог церсеја, **смарагдно** зелене боје. → velours vert émeraude
 Енглески костим од поплина **сафирно** плавог. → robe de Georgette saphir
 Креп-де-шин у боји **рубина**. → manteau en velours rubis
 Мантил од драпеле у боји жућкастог **ћилибара**. → feutre antilope ambre
 Хаљина од свиленог муслина зелено **жад**. → mousseline de soie vert jade

¹⁷ Током средњег века, шафран је, осим у кулинарству, употребљаван у рукописима, као јефтина замена за листиће злата, односно од стране сликара који су га мешали са другим пигментима (Finli 2004: 199).

Сомотски мантил боје **тиркиза**. → cape de velour turquoise
 Мантил директоар од кашандра боје **гвожђа**. → lainage gris fer
 Мантил од крупне тканине вунене сиве као **челик**. → lainage gris acier
 Пантљика грогрен у боји **сребра**. → robe de liberty gris argent
 Мантил од сомота у боји **бронзе**. → robe bronze tricotée à la main
 Хаљина са везом у боји **бакра**. → gilet de daim cuivre
 Хаљина од епонжа у боји **старог злата**. → dentelle vieille or
 Манжете од мајмунске кожице у боји **злата**. → une broderie d'or
 Казакен од мажунга у боји **песка**. → robe de crêpe Georgette sable
 Мантил од кашадра у боји **цигље**. → feutre brique
 Пењоар од епонжа у боји **рђе**. → crêpe marocain dans les tons rouille
 Креп у боји **граната**. → ceinture en velours grenat
 Хаљина од крепа у боји **црвеног вина**. → tailleur en lainage lie de vin
 Хаљиница од крепа у боји **маховине**. → manteau de lainage vert mousse
 Мантил од габардина у боји **бисквита**. → crêpe biscuit

3.3.4. Појмови географског и другог порекла

Фуру драп **хавана**. → chapeau de velours havane
 Манжете од крепа као **Нил зеленог** („**нил-вер**“). → crêpe de Chine vert Nil
 Велурски шешир у плавој боји („**bleu roy**“). → jupon de faille bleu de Roy

У ову групу примера можемо сврстати још неколико, раније наведених, као што је *џармска* плава/љубичаста, *шаритрез*, названа по боји манастирског ликера на локалитету Chartreuse и *борго*, боја вина које се производи у префектури Бордо.

Проблематика симболичког језика боја у домену моде између два светска рата, а пре свега у оквиру језичке грађе ексцерпираних из часописа *Жена и Свети*, није била предочавана циљној публици. Ако се изузму модели венчаница, које су биле претежно беле боје, или пак модели дугачких и свечаних вечерњих хаљина, којима је црна боја истицала елеганцију, у свим осталим ситуацијама приватног, друштвеног и јавног живота (осим сахрана) могли су бити ношени одевни предмети било које боје или нијансе, а што је највише било условљено модним трендовима, који су се у Београду и тадашњој Југославији „пресликавали“ из европских модних центара. Нарочит и доминантан конкурент бојама били су кројеви и тканине, као што се то може запазити у следећем сегменту.

4. Виталност употребе на крају међуратног периода

За потребе јаснијег увида у колористичку проблематику, анализирани су и дескриптивни модни сегменти објављени крајем 30-их година прошлог века. Пратеће илустрације су тада биле претежно црно-беле са спорадичним илустрацијама у боји, увођеним од 1939. године. У дискурсу дескрипције одевних модела доминирају описи у вези са врстом и квалитетом

тканина, текстуром, кројевима, дезеном, формама и детаљима, док су боје претежно у другом плану, што значи да се уопште не спомињу у многим дескриптивним сегментима и да су више истакнути тонови (*нашивци од уџасићоџ велура, чараје у шамнијем ѿнону, ѿил у ѿасћелним ѿоновима, жакетић од дивѿина свейле* боје, *манѿил оѿворене* боје) и врло често се користи колористичко уопштавање (*у боји, манѿил од једнобојноџ ѿвида, ѿлајно у две боје, ансамбл од двобојноџ ѿкеѿа, ѿробојна, вищебојан, нашивци различѿић боја, ешарѿа живе* боје, *складних* боја, *јасне* боје, *сѿокојне* боје, *дискрејне* боје, *ѿрака од коже суѿројне* боје, *ѿприродне* боје, *модерне* боје *средње јачине, хаљина од креја ѿпроизвољне* боје). Дакле, без прецизирања боје или нијансе, што можда одражава тадашњу модну тенденцију.

Када је реч о позајмљеницама из француског језика, које су репериране у првој међуратној деценији, њихова употреба је крајем 30-их година минимализована (*беж, фуксија, крем, цериц, екри*), а уведена је нова *ѳреж* (*grège*), дата под наводницима, чиме је маркиран поступак интегрисања (*сукња од сирове свиле ѿприродне боје зване „ѳреж“*). Нијанса *розе* је замењена устаљеном (и тада честом) употребом *придева ружичасѿ*, затим *виолетѿ* *придевом љубичасѿ*, *бордо* синтагмом *ѿрула вишња*, а *таиве* именицом *слез*. Редукцијски процес је, такође, обележио јукстапозиционирано превођење. Многе егзотичне нијансе, које смо раније навели, нису заступљене крајем 30-их година прошлог века, односно тек понеке су употребљене, претежно као одраз боја биљака, али и неке нове (*манѿил боје лије, боје маслин(ке), боје канайа, боје ѿлавоџ ѿеѿловоџ ѿера, боје ѿеска, боје уџасић бојица, боје дрвеѿа, боје кукуруза, боје црвеноџ вина, боје ѿруле вишње, боје (ѿумске) цикламе, боје љубичице, боје љуске јајѿа, боје сувоџ ѳрожја, боје мака, боје наранѿине коре, боје (увелоџ) слеза, боје слачице, боје дувана, боје цимѿа, боје ѿприродне рафије, боје „ноћно ѿлаво“, боје кесѿена, боје зелене ѿљиве, боје смараѳда, боје циѳле, боје оѿеке, боје челика, боје лавенгле, боје меда, боје ѿеѿролеја, боје ѳлечера, боје чауре свилене бубе; у боји слоноваче, у боји ѿиркиза, у боји зреле ѿљиве, у боји јорѳована, у боји љубичице; рђине боје, вишњевоје, ѿеѿчане боје, малиновоје, сунчане боје, смараѳдне боје, корал боје). Из наведених примера је очигледно да је доминантна била падежна конструкција *боје + Ген.*, док је употреба предлошко-падежне конструкције *у боји + Ген.* ретка.*

Када је реч о еквативним поредбеним конструкцијама с везником *као*, оне су у потпуности ишчезле, осим једног примера (*Парижанка ѳа је замислила од ѿлавоџ као ѿљива ѿаѿѿа*), који само потврђује њихову архаизованост крајем међуратног периода.

5. Закључак

Бројни називи нијанси боја, који су употребљавани у дескриптивним сегментима презентације модела на српском језику, представљају фонолошке адаптације и преводне еквиваленте назива нијанси боја коришћених

у модном дискурсу на француском језику. Када је реч о поступку адаптације, неке од лексема, које су графички приказане у фази интегрисања у секундарни језик, као што су наводници и објашњења, биле су подвргнуте фонолошкој, али не и морфолошкој адаптацији, тако да је реч о компромисним репликама и једној од иновација у морфолошком систему српског језика. Такође, одређени број лексема није адаптиран, него је преведен и то конструкцијама које нису биле карактеристичне за примарни језик: *у боји + Ген.*, *боје + йрисвојни йридев* и еквативне поредбене конструкције с везником *као*. Покушаји апсолутног подражавања конструкције француског језика, у којој је поређење имплицитно, односно подразумева се, иако није употребљен везник *comme*, нису утицали на даљи развој и њихово умножавање у примерима на српском језику. С обзиром на то да је Париз био средиште европске и светске модне индустрије, нарочито високе моде, из ког су модни трендови потицали и које су пратили релевантни друштвени слојеви у многим земљама, може се констатовати да је дискурс, који укључује нијансе боја, лингвистички транспонован односно примењен и у српском језику, захваљујући, великим делом, садржајима објављеним у часопису *Жена и Свeй*. Широки хроматски спектар односио се на бројне називе који представљају резултат поређења са визуелно перцепираним објективним светом, од природних феномена и материјала до бројних врста биљног и животињског света. Овакви поступци лингвистичке рецепције нису допринели само могућностима ширења лексичког фонда секундарног језика, него су извесно утицали и на то да се другачије и много шире перцепира стварност. Међутим, последње године међуратног периода сведоче о приметној редукацији употребе позајмљеница из француског језика и потпуној архаизованости еквативних конструкција с везником *као*, док су конструкције елидираног поређења са именицом типа *боје + Ген.* најучесталије.

ЛИТЕРАТУРА

- Жена и Свeй* (1925–1928, 1938–1941). Београд: Издавачко удружење „Илустрација“. <http://www.digitalna.nb.rs/sf/NBS/casopisi_pretrazivi_po_datumu/zena_i_svet> 15.04.2022.
- Илић Мирјана. „Називи за боје и њихови деривати у Речнику *йиројскоџ ѓовора* Новице Живковића“. *Годишњак за српски језик и књижевности* XXII/9 (2009): 111–116.
- Јанковић Јелена, Станић Данијела. „Називи за боје у источнохерцеговачком дијалекту“. *Окџоих* II/3 (2012): 197–210.
- Клајн Иван, Шипка Милан. *Велики речник сйраних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј, 2012.
- Милићевић Александар. *Речник ѓалицизама најйоџребнијих за йревођење и конверзацију*. Београд: Државна штампарија Краљевине Југославије, 1931.
- Николић Мирослав. „Непроменљиви придеви у српском језику“. *Наш језик* XXXI/1–5 (1996): 35–54.
- Пижурица Маго. „Боје у зоонимији“. *Посебна издања АНУБиХ*. Књ. XXXI. Одјелење друштвених наука. Књ. V. Сарајево: АНУБиХ, 1977: 29–45.
- Поповић Бојана. *Мода у Беоџраду 1918–1941*. Београд: Музеј примењене уметности, 2000.
- Поповић Људмила. „О семантици назива за боје у руском, украјинском и српском фолклору“. *Зборник Маџице срйске за славистџику* XLI (1991): 149–154.

- Поповић Људмила. „О семантици назива за црвену боју у руском, украјинском и српском фолклору“. *Расковник XVIII/LXIX–LXX* (1992): 91–102.
- Ратковић-Стевовић Јелена. „Употреба назива за жуту боју у енглеским и српским фразеологизмима“. *Зборник радова Филозофског факултета* XLI (2011): 145–169.
- Смаилагић Ивана. „Семантичка анализа основних назива за боје у шведском и српском језику“. Анђелковић Маја (ур.). *Савремена истраживања језика и књижевности*. Зборник радова са IV научног скупа младих филолога Србије, одржаног 14. марта 2012. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 1. Крагујевац: ФИЛУМ, 2013, 181–194.
- Станић Данијела, Јанковић Јелена. „Називи за боје у Речнику српских говора Војводине“. Жугић Радмила (ур.). *Дијалекат — дијалекатска књижевност*. Зборник радова са научног скупа одржаног у Лесковачком културном центру 18. децембра 2010. године. Лесковац: Лесковачки културни центар, 2011, 194–211.
- Станић Данијела. „Придевски и именички називи за боје и њихов однос са сликарском технологијом“. *Свеј речи XXXI–XXXII* (2011): 44–49.
- Станић Данијела. „Променљиви придеви са именичком основом који означавају боје“. Ковачевић Милош (ур.). *Савремена истраживања језика и књижевности*. Зборник радова са III научног скупа младих филолога Србије одржаног 12. марта 2011. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Крагујевац: ФИЛУМ, 2012: 165–174.
- Станић Данијела. „Концептуализација боја кроз категорију топлоте“. Димитријевић Бојана (ур.). *Језик, књижевност и култура*. Зборник радова. Ниш: Филозофски факултет, 2014: 7–25.
- Станић Данијела. „Називи за боје у неким призренско-тимочким говорима“. Жугић Радмила (ур.). *Дијалекти српског језика: истраживања, настава, књижевност*. Зборник радова са међународног скупа одржаног 11. и 12. априла 2014. године у Лесковцу. Лесковац, 2016: 457–464. Публикација (ZbDSJ1.pdf) је доступна на следећим сајтовима: <<http://www.lkc.org.rs/index.php/izdavacki-program/zbornik>>; <<http://www.pfvf.ni.ac.rs/publikacije.php?oblast=249>> 15.04.2022.
- Стикић Биљана. *Настава француског језика у Србији између два светска рата: гудактичко-методички аспект*. Нови Сад: Scienticum ауторско издање, 2016.
- Хлебцец Борис. „Називи за боје у ‘Српском рјечнику’“. *Научни састанак слависта у Вукове дане XVII/1* (1988): 145–152.
- Хлебцец Борис. „Придевске изведенице у значењу боја“. *Српски језик III/2* (1998): 323–332.
- Andrić Edita. „O nazivima boja u mađarskom i srpskom jeziku“. *Zbornik radova* [Elektronski izvor]. Knj. 1. Međunarodni interdisciplinarni simpozijum *Susret kultura* (6; 2013; Novi Sad). Novi Sad: Filozofski fakultet, 2013: 513–524. <<http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2013/978-86-6065-184-8>> 20.04.2022.
- Andrić Edita. „Nijanse plave boje u mađarskom i srpskom jeziku“. Virginia Popović...[et al] (ed.). *Communication, culture, creation: new scientific paradigms*. Arad — Novi Sad: „Vasile Goldiș“ University Press — Fondacija Europa, 2015: 28–37.
- Andrić Edita. „Nazivi za boje konja u mađarskom i srpskom jeziku“. Živančević-Sekeruš Ivana, Šimunović Biljana, Milanović Željko (ur.). *Zbornik radova. Osmi međunarodni interdisciplinarni simpozijum „Susret kultura“*, [1. i 2. decembar 2014, Novi Sad]. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2016: 171–184.
- Barthes Roland. *Système de la mode*. Paris: Editions du Seuil, 1967.
- Calame-Griaule Geneviève. “Tornay, Serge (éd.). Voir et nommer les couleurs“. *Journal des africanistes* 49/1 (1979): 192–193.
- Choi-Jonin Injoo. “Étude comparative des termes de couleur en français et en coréen“. *Langue française* 145 (2005): 109–123.
- Drobnjak Dragana. *Francuski i srpski u kontaktu i kontrastu*. Beograd: Zadužbina Andrejević, 2011.
- Drobnjak Dragana, Gudurić Snežana. „Bela, crna i siva boja u srpskoj i francuskoj frazeologiji“. Ковачевић Милош (ур.). *Структурне карактеристике српског језика I*. Крагујевац: ФИЛУМ, 2012: 403–411.

- Femina* (1909–1912, 1914). Paris: Pierre Lafitte, 79 numéros
- Femina* (1926–1938). Paris: Pierre Lafitte, 107 numéros.
- Finli Viktorija. *Boja: Prirodna istorija palete* (O. Petrović, prev.). Beograd: Artist, 2010.
- Glaser Kurt. “Le sens de la couleur et son expression chez Camille Lemonnier“. *Le français moderne* 2 (1934): 113–122.
- Katnić-Bakaršić Marina. *Lingvistička stilistika*. Budapest: Open Society Institute, 1999. <ucg.ac.me/skladiste/blog_6881/objava_20387/fajlovi/lingvostilistika.pdf.> 20.04.2022.
- Krstić Nenad. *Prilozi uporednoj francusko-srpskoj leksikologiji*. Novi Sad: Zmaj, 2005.
- Landau, H. “Étude sur le style de Camille Lemonnier: la comparaison“. *La français moderne* 3 (1937): 247–262.
- Lazarević Radmila. *Leksičko-semantičko polje boja u italijanskom i srpskom jeziku* (neobjavljena doktorska teza). Beograd: Filološki fakultet, 2013.
- Molinier Christian. “Les adjectifs de couleur en français. Éléments pour une classification“. *Revue Romane* 36/2 (2001): 193–206.
- Mollard-Desfour Annie. “Les mots de couleurs: des passages entre langues et cultures“. *Synergie Italie* 4 (2008): 23–32.
- Nouveau Petit Robert: Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française* (2001). Paris: VUEF.
- Petrov Ana. *Klasifikacija i formalna adaptacija anglicizama u srpskom i češkom jeziku u modernom diskursu* (neobjavljena doktorska teza). Brno: Filozofická fakulta, 2015. <is.muni.cz/th/zhlg5/Ana_Petrov_Tisk_Disertace.pdf.> 20.04.2022.
- Petrović Sreten. *Metafizika i psihologija slike*. Beograd, Niš: Gradina — Prosveta, 1986.
- Popović Mihailo. *Reči francuskog porekla u srpskom jeziku*. Beograd: ZUNS, 2005.
- Prošić-Dvornić Mirjana. *Odevanje u Beogradu u XIX i početkom XX veka*. Beograd: Stubovi kulture, 2006.
- Stikić Biljana. “La culture française dans l’enseignement du FLE en Serbie: après la Seconde Guerre mondiale, quoi de neuf?“. *Documents pour l’histoire du français langue étrangère ou seconde* 54 (2015): 155–170.
- Zagidullina Aliya. “Les adjectifs de couleur en kazakh et en français“. *Mémoire(s), identité(s), marginalité(s) dans le monde occidental contemporain* 25 (2021) <<https://doi.org/10.4000/mimmoc.8999>> 20.04.2022.

REFERENCES

- Andrić Edita. „O nazivima boja u mađarskom i srpskom jeziku“. *Zbornik radova* [Elektronski izvor]. Knj. 1. Međunarodni interdisciplinarni simpozijum *Susret kultura* (6; 2013; Novi Sad). Novi Sad: Filozofski fakultet, 2013: 513–524. <<http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2013/978-86-6065-184-8>> 20.04.2022.
- Andrić Edita. „Nijanse plave boje u mađarskom i srpskom jeziku“. Virgina Popović...[et al] (ed.). *Communication, culture, creation: new scientific paradigms*. Arad — Novi Sad: „Vasile Goldiș“ University Press — Fondacija Europa, 2015: 28–37.
- Andrić Edita. „Nazivi za boje konja u mađarskom i srpskom jeziku“. Živančević-Sekeruš Ivana, Šimunović Biljana, Milanović Željko (ur.). *Zbornik radova. Osmi međunarodni interdisciplinarni simpozijum „Susret kultura“*, [1. i 2. decembar 2014, Novi Sad]. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2016: 171–184.
- Barthes Roland. *Système de la mode*. Paris: Editions du Seuil, 1967.
- Calame-Griaule Geneviève. “Tornay, Serge (éd.). Voir et nommer les couleurs“. *Journal des africanistes* 49/1 (1979): 192–193.
- Choi-Jonin Injoo. “Étude comparative des termes de couleur en français et en coréen“. *Langue française* 145 (2005): 109–123.
- Drobnjak Dragana. *Francuski i srpski u kontaktu i kontrastu*. Beograd: Zadužbina Andrejević, 2011.
- Drobnjak Dragana, Gudurić Snežana. „Bela, crna i siva boja u srpskoj i francuskoj frazeologiji“. Ковачевић Милош (ур.). *Стируктурне карактеристике српског језика I*. Крагујевац: ФИЛУМ, 2012: 403–411.

- Femina* (1909–1912, 1914). Paris: Pierre Lafitte, 79 numéros
Femina (1926–1938). Paris: Pierre Lafitte, 107 numéros.
- Finli Viktorija. *Boja: Prirodna istorija palete* (O. Petrović, prev.). Beograd: Artist, 2010.
- Glaser Kurt. “Le sens de la couleur et son expression chez Camille Lemonnier“. *Le français moderne* 2 (1934): 113–122.
- Hlebec Boris. „Nazivi za boje u ‘Srpskom rječniku’“. *Naučni sastanak slavista u Vukove dane* XVII/1 (1988): 145–152.
- Hlebec Boris. „Pridevske izvedenice u značenju boja“. *Srpski jezik* III/2 (1998): 323–332.
- Ilić Mirjana. „Nazivi za boje i njihovi derivati u *Rečniku pirotskog govora* Novice Živkovića“. *Godišnjak za srpski jezik i književnost* XXII/9 (2009): 111–116.
- Janković Jelena, Stanić Danijela. „Nazivi za boje u istočnohercegovačkom dijalektu“. *Oktoih* II/3 (2012): 197–210.
- Katnić-Bakaršić Marina. *Lingvistička stilistika*. Budapest: Open Society Institute, 1999. <ucg.ac.me/skladiste/blog_6881/objava_20387/fajlovi/lingvostilistika.pdf.> 20.04.2022.
- Klajn Ivan, Šipka Milan. *Veliki rečnik stranih reči i izraza*. Novi Sad: Prometej, 2012.
- Krstić Nenad. *Prilozi uporednoj francusko-srpskoj leksikologiji*. Novi Sad: Zmaj, 2005.
- Landau, H. “Étude sur le style de Camille Lemonnier: la comparaison“. *La français moderne* 3 (1937): 247–262.
- Lazarević Radmila. *Leksičko-semantičko polje boja u italijanskom i srpskom jeziku* (neobjavljena doktorska teza). Beograd: Filološki fakultet, 2013.
- Milićević Aleksandar. *Rečnik galicizama najpotrebnijih za prevodjenje i konverzaciju*. Beograd: Državna štamparija Kraljevine Jugoslavije, 1931.
- Molinier Christian. “Les adjectifs de couleur en français. Éléments pour une classification“. *Revue Romane* 36/2 (2001): 193–206.
- Mollard-Desfour Annie. “Les mots de couleurs: des passages entre langues et cultures“. *Synergie Italie* 4 (2008): 23–32.
- Nikolić Miroslav. „Nepromenljivi pridevi u srpskom jeziku“. *Naš jezik* XXXI/1–5 (1996): 35–54.
- Nouveau Petit Robert: Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française* (2001). Paris: VUEF.
- Petrov Ana. *Klasifikacija i formalna adaptacija anglicizama u srpskom i češkom jeziku u modernom diskursu* (neobjavljena doktorska teza). Brno: Filozofická fakulta, 2015. <is.muni.cz/th/zhlg5/Ana_Petrov_Tisk_Disertace.pdf.> 20.04.2022.
- Petrović Sreten. *Metafizika i psihologija slike*. Beograd, Niš: Gradina — Prosveta, 1986.
- Pižurica Mato. „Boje u zoonimiji“. *Posebna izdanja ANUBiH*. Knj. XXXI. Odjeljenje društvenih nauka. Knj. V. Sarajevo: ANUBiH, 1977: 29–45.
- Popović Bojana. *Moda u Beogradu 1918–1941*. Beograd: Muzej primenjene umetnosti, 2000.
- Popović Ljudmila. „O semantici naziva za boje u ruskom, ukrajinskom i srpskom folkloru“. *Zbornik Matice srpske za slavistiku* XLI (1991): 149–154.
- Popović Ljudmila. „O semantici naziva za crvenu boju u ruskom, ukrajinskom i srpskom folkloru“. *Raskovnik* XVIII/LXIX–LXX (1992): 91–102.
- Popović Mihailo. *Reči francuskog porekla u srpskom jeziku*. Beograd: ZUNS, 2005.
- Prošić-Dvornić Mirjana. *Odevanje u Beogradu u XIX i početkom XX veka*. Beograd: Stubovi kulture, 2006.
- Ratković-Stevović Jelena. „Upotreba naziva za žutu boju u engleskim i srpskim frazeologizmima“. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta* XLI (2011): 145–169.
- Smailagić Ivana. „Semantička analiza osnovnih naziva za boje u švedskom i srpskom jeziku“. Anđelković Maja (ur.). *Savremena proučavanja jezika i književnosti*. Zbornik radova sa IV naučnog skupa mladih filologa Srbije, održanog 14. marta 2012. godine na Filološko-umetničkom fakultetu u Kragujevcu. Knj. 1. Kragujevac: FILUM, 2013, 181–194.
- Stanić Danijela, Janković Jelena. „Nazivi za boje u Rečniku srpskih govora Vojvodine“. Žugić Radmila (ur.). *Dijalekat — dijalekatska književnost*. Zbornik radova sa naučnog skupa održanog u Leskovačkom kulturnom centru 18. decembra 2010. godine. Leskovač: Leskovački kulturni centar, 2011, 194–211.
- Stanić Danijela. „Pridevski i imenički nazivi za boje i njihov odnos sa slikarskom tehnologijom“. *Svet reči* XXXI–XXXII (2011): 44–49.

- Stanić Danijela. „Promenljivi pridevi sa imeničkom osnovom koji označavaju boje“. Kovačević Miloš (ur.). *Savremena proučavanja jezika i književnosti*. Zbornik radova sa III naučnog skupa mladih filologa Srbije održanog 12. marta 2011. godine na Filološko-umetničkom fakultetu u Kragujevcu. Kragujevac: FILUM, 2012: 165–174.
- Stanić Danijela. „Konceptualizacija boja kroz kategoriju toplote“. Dimitrijević Bojana (ur.). *Jezik, književnost i kultura*. Zbornik radova. Niš: Filozofski fakultet, 2014: 7–25.
- Stanić Danijela. „Nazivi za boje u nekim prizrensko-timočkim govorima“. Žugić Radmila (ur.). *Dijalekti srpskoga jezika: istraživanja, nastava, književnost*. Zbornik radova sa međunarodnog skupa održanog 11. i 12. aprila 2014. godine u Leskovcu. Leskovac, 2016: 457–464. Publikacija (ZbDSJ1.pdf) je dostupna na sledećim sajtovima: <<http://www.lkc.org.rs/index.php/izdavacki-program/zbornik>>; <<http://www.pfvr.ni.ac.rs/publikacije.php?oblast=249>> 15.04.2022.
- Stikić Biljana. “La culture française dans l’enseignement du FLE en Serbie: après la Seconde Guerre mondiale, quoi de neuf?”. *Documents pour l’histoire du français langue étrangère ou seconde* 54 (2015): 155–170.
- Stikić Biljana. *Nastava francuskog jezika u Srbiji između dva svetska rata: didaktičko-metodički aspekt*. Novi Sad: Scienticum autorsko izdanje, 2016.
- Zagidullina Aliya. “Les adjectifs de couleur en kazakh et en français“. *Mémoire(s), identité(s), marginalité(s) dans le monde occidental contemporain* 25 (2021) <<https://doi.org/10.4000/mimoc.8999>> 20.04.2022.
- Žena i Svet (1925–1928, 1938–1941). Beograd: Izdavačko udruženje „Ilustracija“. <http://www.digitalna.nb.rs/sf/NBS/casopisi_pretrazivi_po_datumu/zena_i_svet> 15.04.2022.

Biljana Stikić, Brankica Marković

LA RÉCEPTION LINGUISTIQUE DE LA MODE FRANÇAISE APRÈS LA GRANDE GUERRE: UNE NOUVELLE PALETTE CHROMATIQUE ET COMPARATIVE DANS LA LANGUE SERBE

Résumé

Fondée sur les fonctions spécifiques de la description de Mode définies par R. Barthes, ainsi que sur une triple fonction de la couleur, cette recherche aborde la réception linguistique de la mode française dans la langue serbe pendant la première décennie de l’entre-deux-guerres. Elle comprend un corpus de rubriques descriptives qui ont été publiées en langue serbe dans le magazine yougoslave *Žena i svet* (1925–1928), avec quelques remarques concernant la fin de cette période, ainsi qu’un corpus de contrôle relatif au magazine parisien *Femina*. L’analyse se focalise sur le lexique des couleurs en tant que mots empruntés au français dont l’intégration se réalisait à l’époque. Il s’agit d’une approche comparative aux exemples repérés que l’on a examinés sous une optique à trois niveaux : 1) adaptations phonologique et morphologique, 2) solutions de traduction, et 3) transferts de types comparatifs.

Mots-clés : couleurs, lexique, journal de mode, le serbe, le français.